

สรุปและเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องสิทธิและหน้าที่ของสตรีในวรรณกรรมสันสกฤต ที่ว่าด้วย
กรรมศาสตร์ ทำให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับสตรี คือ

ทัศนคติของชาวฮินดูเกี่ยวกับค่านิยม ในด้านความประพฤติของสตรีที่มี
คุณค่าควรแก่การยกย่องนั่นก็คือ หน้าที่ที่สตรีจะต้องประพฤติปฏิบัติกันเอง ทั้งนี้
เพราะถ้าสตรีใดปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ สตรีผู้นั้นก็จะเป็นที่นิยมยกย่อง
ของครอบครัวและสังคม แต่ถ้าเธอมีความประพฤติไม่ดีอันก่อให้เกิดความเสียหาย
เธอก็จะไ้รับโทษตามที่กฎหมายระบุไว้เช่นกัน การที่กำหนดหน้าที่ให้เธอรับผิดชอบ
มากมายนั้นก็เพื่อไม่ให้เธอประพฤติออกนอกกริยา ทั้งนี้เพราะชีวิตครองเรือนมีความ
สำคัญต่อเธอ ดังนั้น สตรีอินเดียจึงมีฐานะเป็นรองสามีแทบทุกด้าน เธอมีหน้าที่ที่
ต้องปฏิบัติสามีอย่างดีที่สุด อุทิศตนให้แก่สามี ซื่อสัตย์จงรักภักดีต่อสามี แม้สามีจะไร้
ศีลธรรมปราศจากคุณงามความดี ภรรยาจะต้องเคารพสามีเหมือนเช่นเทพเจ้าและ
ถ้าเธอไม่แสดงการเคารพสามี เธอจะต้องถูกลงโทษตามที่ระบุไว้ ฐานะของสตรี
ที่จะได้รับการยกย่องมีอยู่เพียงฐานะเดียวคือ ฐานะที่เป็นแม่ของลูกชายเท่านั้น ส่วน
ฐานะของเธอในสังคมโดยทั่วไปแล้ว ไม่ได้รับการยกย่อง เพราะสังคมถือว่าสตรี
ไร้ความสำคัญ และตำหนิในเรื่องอารมณ์จิตใจและความอ่อนแอ ดังนั้น เธอจึงอยู่
ภายใต้การดูแลของผู้อื่นเสมอ อนึ่ง การที่สตรีต้องแต่งงานตั้งแต่อายุยังน้อย เป็นผล
กระทบกระเทือนต่อสิทธิการครองเรือนของสตรี แม้ว่าเธอจะมีหน้าที่จัดการแต่งงาน
ให้ลูกสาวก็ตาม แต่เธอก็มีสิทธิเลือกคู่ครองเองได้ด้วย ดังนั้น การหย่าร้างอาจ
เกิดขึ้น เพราะการขาดวิจาร์ณาณในการเลือกสามีที่ดี อย่างไรก็ตาม ภรรยา
มีโอกาสเลิกร้างจากสามีน้อยมาก ในทางตรงข้าม สามีสามารถหย่าจากภรรยา

หากเธอเพียงแสดงความเกลียดชังเท่านั้น นอกจากนี้ การแต่งงานตั้งแต่อายุน้อย ยังเป็นผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิในค่านอื่นอีกมาก เช่น ทำให้เธอไม่มีโอกาสศึกษาหาความรู้ เธอจึงมีฐานะเท่ากับคูทร การทำพิธีแต่งงานก็ถือว่าการทำพิธีอุปนัยของผู้หญิงแล้ว ดังนั้น เธอจึงไม่มีความรู้พอที่จะประกอบพิธีทางศาสนาได้ เธอเป็นเพียงคูรวมประกอบพิธีทางศาสนาของสตรีพอเป็นพิธีเท่านั้น ส่วนสิทธิการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน สตรีได้รับสิทธิดีกว่าในสมัยแรก ๆ กล่าวคือ ลูกสาวมีสิทธิได้รับส่วนแบ่งจากพ่อ โดยที่พี่ชายจะต้องยินยอมและได้รับส่วนแบ่งในสตรีชนะของแม่อีกด้วย แม้การใช้จ่ายต่าง ๆ จะอยู่ภายใต้อำนาจของสามีก็ตาม ภรรยาที่มีสิทธิได้รับส่วนแบ่งจากสามี แม้ว่าเธอจะไม่มีลูกชาย สำหรับแม่ก็มีสิทธิที่จะได้รับส่วนแบ่งจากลูกชาย ถ้าเขาไม่มีลูกชายหรือถ้ามี แม่ก็จะได้รับส่วนแบ่งอยู่นั่นเอง ถ้าเธอมีความซื่อสัตย์เป็นผู้มีคุณงามความดี ส่วนสิทธิในค่านอื่น ๆ อาทิ การทำสัญญา การเป็นพยาน สตรีไม่มีสิทธิทำสัญญาถ้าสามีไม่อนุญาต และไม่มีสิทธิเป็นพยาน นอกจากเป็นพยานให้กับสตรีด้วยกัน ในเรื่องที่กำหนดไว้ ส่วนสิทธิในการใช้ถนนหนทางและการชำระค่าธรรมเนียมเรือข้ามฟาก สตรีได้รับสิทธินี้ โดยกฎหมายกำหนดไว้ว่า จะต้องหลีกเลี่ยงให้สตรี และสตรีไม่ต้องชำระค่าธรรมเนียมเรือข้ามฟาก เป็นต้น แม้ว่าสตรีจะได้รับสิทธิพิเศษบ้าง แต่ก็เป็นส่วนน้อย โดยทั่วไปแล้ว เธอถูกจำกัดสิทธิมากกว่า ซึ่งต่างกับหน้าที่ที่เธอต้องปฏิบัติอย่างมากมาย ภายใต้กฎหมายที่เข้มงวด

ข้อเสนอแนะ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ เป็นผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของสตรีที่ปรากฏในวรรณกรรมสันสกฤตที่ว่าด้วยธรรมศาสตร์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้รู้ถึงสิทธิและหน้าที่ของสตรีอื่นเคียดโดยส่วนรวม ตลอดจนบทลงโทษสตรี ซึ่งยังไม่สมบูรณ์ถึงที่สุด จึงน่าที่จะศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับสตรีที่เป็นโสเภณี เป็นทาส และสตรีที่พิการ เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาทางวรรณคดี วัฒนธรรม และสังคมของอินเดียได้กว้างขวางยิ่งขึ้น และเพื่อเป็นแนวทางของผู้ที่จะศึกษากฎหมายเปรียบเทียบต่อไป.